Michał Polasik, Karolina Przenajkowska
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

WDRAŻANIE PROGRAMU SEPA NA EUROPEJSKIM RYNKU USŁUG PŁATNICZYCH[1]

Wstęp

Rynek płatności detalicznych, ze względu na ogromną liczbę dokonywanych operacji oraz interakcje zarówno z konsumentami, jak i handlowcami, ma ogromne znaczenie dla gospodarki. Nowoczesne technologie informatyczne oferują możliwości podniesienia sprawności i bezpieczeństwa oraz obniżenia kosztów realizacji płatności. Dążenie do promowania rozwoju obrotu bezgotówkowego ze strony instytucji publicznych wynika m.in. z dążenia do ograniczenia szarej strefy w gospodarce oraz skrócenia cyklu rozliczeniowego i zwiększenia poziomu bezpieczeństwa. Ponadto sektor bankowy i handlowcy liczą na nowe możliwości biznesowe oferowane przez instrumenty elektroniczne oraz wzrost zadowolenia klientów z wygody i funkcjonalności tych produktów. Jednak podstawową korzyścią jest możliwa do uzyskania redukcja kosztów płatności ponoszonych przez banki, handlowców oraz bank centralny. Szacunki z krajów zachodnich wskazują, że wysokość tzw. społecznych kosztów płatności waha się w graniach od 0,5 do 1% PKB, z czego zdecydowana większość przypada na koszty płatności gotówką (Quaden 2005; Brits, Winder 2005; Gresvik, Haare 2009). Dzięki elektronizacji płatności możliwe jest ograniczenie tych wysokich kosztów. Jednakże wraz z postępującym procesem integracji gospodarczej w Unii Europejskiej, a szerzej procesem globalizacji, na znaczeniu przybiera problem efektywności płatności transgranicznych i kompatybilności krajowych systemów płatniczych. Tym samym wewnątrzunijne zróżnicowanie rynków usług płatniczych stało się obecnie ważnym wyzwaniem dla sektora bankowego oraz regulatorów rynku.

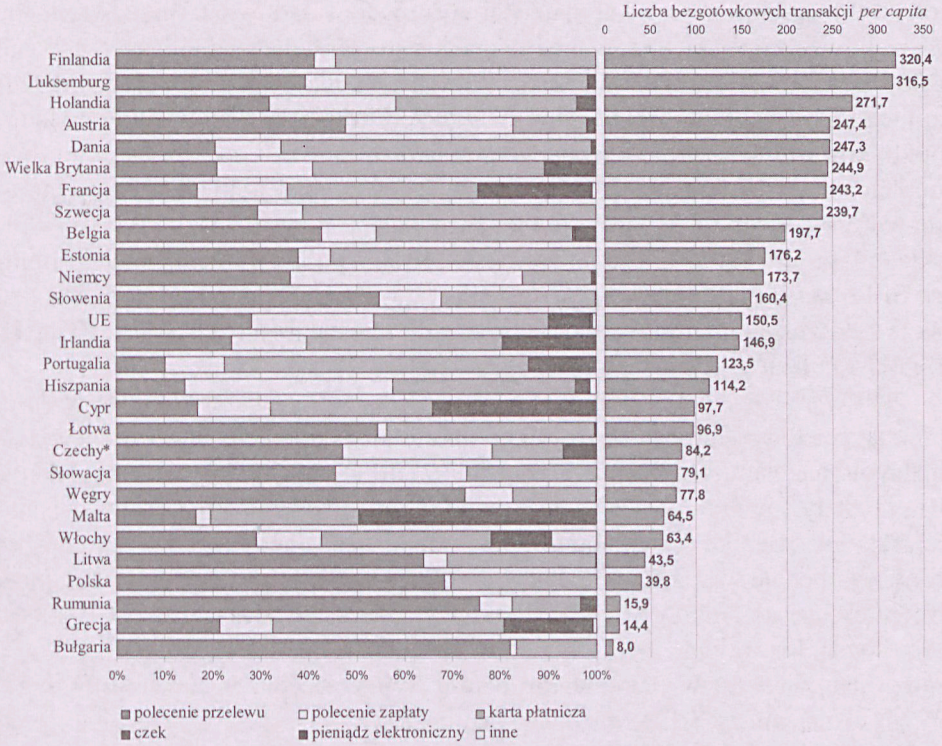
[1] Praca była finansowana ze środków na naukę w latach 2008-2011 jako projekt badawczy N N113 308835 Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Budżetu Państwa w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego, Działania 2.6 „Regionalne Strategie Innowacyjne i transfer wiedzy" projektu własnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego „Stypendia dla doktorantów 2008/2009 – ZPORR".

1. Zróżnicowanie obrotu bezgotówkowego w Unii Europejskiej

W Unii Europejskiej występuje bardzo duże zróżnicowanie pomiędzy poszczególnymi krajami pod względem stosowania bezgotówkowych instrumentów płatniczych. Różnice te zostały zaprezentowane na przykładzie liczby dokonanych transakcji w poszczególnych krajach (rys. 1). W 2007 r. na mieszkańca Unii Europejskiej przypadało przeciętnie 150,5 dokonanych transakcji bezgotówkowych *per capita*. Zdecydowanie największe ich wykorzystanie wystąpiło w Finlandii (320,4), której nieznacznie tylko ustępował Luksemburg (316,5). Do grona europejskich liderów można zaliczyć także Holandię oraz Austrię, Danię, Wielką Brytanię, Francję i Szwecję. Ponadprzeciętny wskaźnik odnotowano także w Niemczech. Spośród pozostałych dużych krajów unijnych negatywnie wyróżniały się Włochy (63,4) oraz Polska (39,8), która w gronie 27 państw członkowskich plasowała się na jednym z ostatnich miejsc. Niższy poziom wykorzystania był tylko w Grecji (14,4), Rumunii (15,9) oraz Bułgarii (8). Warto podkreślić, że zróżnicowanie przeciętnej liczby transakcji bezgotówkowych *per capita* pomiędzy krajami Unii Europejskiej przybierało skrajny charakter: np. w Finlandii dokonywano ponad czterdziestokrotnie więcej transakcji bezgotówkowych na osobę niż w Bułgarii. Nawet pomiędzy dużymi sąsiadującymi ze sobą krajami różnice te mogą być niemal czterokrotne (np. Francja i Włochy).

Na diametralnie różną intensywność dokonywania płatności bezgotówkowych nakłada się skrajnie odmienna struktura wykorzystania poszczególnych instrumentów (rys. 1). Przeciętnie w skali Unii Europejskiej użycie poszczególnych instrumentów jest zrównoważone: karty płatnicze (36,5%), polecenie przelewu (28,2%) oraz polecenie zapłaty (25,4%). Jednak w większości krajów występowała zdecydowana dominacja jednego z instrumentów. W Niemczech było to polecenie zapłaty, które było popularne także w Austrii, Hiszpanii i Czechach. W Polsce, na Węgrzech, Rumunii czy w Bułgarii dominowały przelewy bankowe. Natomiast w krajach skandynawskich, Wielkiej Brytanii czy Portugalii najważniejszym instrumentem były płatności kartami. Ponadto w niektórych krajach wciąż bardzo duży udział miały najmniej efektywne kosztowo i podatne na fałszerstwa czeki (Malta, Cypr, Francja czy Irlandia). Poza nielicznymi wyjątkami (Czechy, Belgia, Holandia) pieniądz elektroniczny nie znalazł w większości państw członkowskich uznania jako wiarygodna alternatywa.

Występujące w Unii Europejskiej ogromne zróżnicowanie poziomu rozwoju obrotu bezgotówkowego oraz wykorzystania poszczególnych instrumentów stanowi przeszkodę dla swobodnego przepływu usług płatniczych w ramach Wspólnoty. Brak harmonizacji i kompatybilności systemów powodował, że dokonywanie transakcji transgranicznych było obciążone wyższymi kosztami dla konsumentów i bardzo znacząco wydłużało czas ich realizacji. Utrzymująca się fragmentacja unijnego rynku usług płatniczych spowodowała działania mające na celu przyspieszenie procesu jego integracji.

Rysunek 1. Liczba i struktura dokonanych transakcji bezgotówkowych *per capita* w krajach Unii Europejskiej w 2007 r. (z podziałem na instrumenty płatnicze)
* dane dla Czech za 2004 r.
Źródło: opracowanie własne na podstawie: European Central Bank (2010)

2. Integracja w ramach Jednolitego Obszaru Płatności w Euro

W obliczu postępującej integracji europejskiej konieczne stało się podjęcie działań na rzecz umożliwienia konsumentom, przedsiębiorcom oraz innym uczestnikom życia gospodarczego na obszarze Europy dokonywania i otrzymywania płatności bezgotówkowych w euro zarówno transgranicznie, jak i w granicach państw członkowskich, według tych samych podstawowych zasad jak w swoich krajach (Związek Banków Polskich, 2007).

W istocie stanowi to zasadniczy cel utworzenia Jednolitego Obszaru Płatności w Euro (Single Euro Payments Area – SEPA), obejmującego swym zasięgiem 31 krajów: członków Unii Europejskiej oraz Islandię, Norwegię, Liechtenstein i Szwajcarię. Pierwotna wizja jego budowy należała do Komisji Europejskiej, a branża bankowa odpowiedziała na nią, powołując w 2002 r. Europejską Radę ds. Płatności (European Payment Council). Zadaniem Rady jest definiowanie nowych

zasad i procedur dotyczących płatności w euro. Jej skład tworzą przedstawiciele 65 banków europejskich, trzech europejskich stowarzyszeń sektora kredytowego i stowarzyszenia Euro Banking Association (ECB 2006). Wkład w powołanie Jednolitego Obszaru Płatności w Euro miał także Europejski Bank Centralny, który opublikował dokument zawierający wymagania dla SEPA i harmonogram jego implementacji. W Polsce bieżące prace związane z Jednolitym Obszarem Płatności w Euro podejmuje SEPA Forum Polska działające przy Związku Banków Polskich. W grudniu 2007 r. forum to przyjęło „Krajowy Plan Implementacji i Migracji SEPA w Polsce", stanowiący usystematyzowanie informacji o zakresie zadań wraz z poszczególnymi krokami na drodze do realizacji założeń SEPA (Związek Banków Polskich, 2007).

Należy podkreślić, że zmiany, jakie przynosi Jednolity Obszar Płatności w Euro, powstają metodą samoregulacji, czyli tzw. prawa miękkiego, nieobwarowanego formalnymi sankcjami, nakazami czy zakazami władz unijnych czy krajowych. Jakkolwiek zostały one zainicjowane przez unijną administrację oraz są realizowane przy jej współudziale, ich projekt należał do europejskiego sektora bankowego i przez banki są obecnie wdrażane (Duziak, Kaszubski 2008). Zmiany te mogą być ujęte w kontekście składników SEPA, do których przede wszystkim należą (ECB 2006):

- wspólna waluta,
- jednolity zestaw instrumentów płatniczych: polecenia przelewu SEPA, polecenia zapłaty SEPA oraz karty płatnicze,
- sprawna infrastruktura płatności w euro,
- wspólne normy techniczne,
- wspólne praktyki biznesowe,
- jednolite podstawy prawne,
- ciągły rozwój usług nastawionych na klienta.

Podstawowy komponent zintegrowanego rynku płatności detalicznych to nowe instrumenty płatnicze SEPA. Są one określane przede wszystkim jako bezpieczne, efektywne, elastyczne oraz perspektywiczne. Walutą transakcji w ich przypadku jest euro, przy czym nie ma znaczenia, w jakiej walucie prowadzony jest rachunek bankowy. Są to instrumenty bezgotówkowe, oparte na wspólnych standardach technicznych (Kaszubski, Duziak 2008). W procesie ich projektowania Europejska Rada ds. Płatności opracowała dwie odmienne, a jednocześnie uzupełniające się strategie. Dla Systemów Elektronicznych Transferów przyjęta została strategia zastępowania. Zgodnie z nią istniejące krajowe rozwiązania są stopniowo zastępowane przez nowe, wspólne dla całego omawianego obszaru Systemy Polecenia Przelewu (SEPA Credit Transfer – SCT) oraz Polecenia Zapłaty (SEPA Direct Debit – SDD). Najważniejsze regulacje dotyczące SCT i SDD zostały zawarte w dwóch Zbiorach Zasad (Rulebooks), wspomaganych przez zestaw dokumentów drugoplanowych. Natomiast w przypadku – uznawanego za wysoce złożony – biznesu kartowego została zaproponowana strategia adaptacji istniejących sys-

temów do nowego zestawu reguł i standardów technicznych i przetwarzania ujętych w dokumencie ramowym (SEPA Card Framework – SCF), opracowanym przez EPC przy współpracy z bankami i agentami rozliczeniowymi oraz międzynarodowymi i krajowymi systemami kart płatniczych. W efekcie podjętych prac od 2008 r. oprócz krajowych systemów zaczęły funkcjonować nowe instrumenty płatnicze SEPA, a na koniec 2010 r. ma zostać osiągnięta pełna migracja. Oznacza to, że po stopniowej wymianie krajowe, wewnętrzne systemy zostaną zastąpione przez jednolite rozwiązania zgodne z założeniami SEPA (Związek Banków Polskich, 2007).

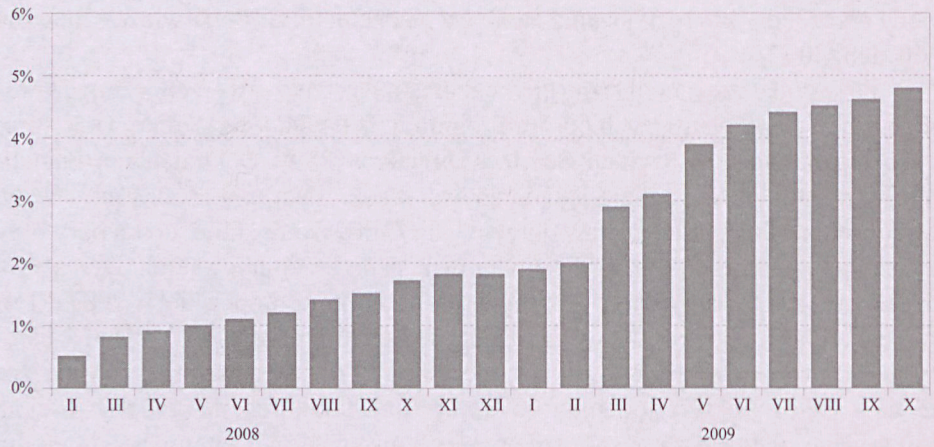
Należy dodać, że nieodłączny element działań na rzecz stworzenia zintegrowanego rynku usług płatniczych oprócz programu SEPA stanowi dyrektywa w sprawie usług płatniczych (Payment Services Directive – PSD). Dokument ten (znajdujący się poza zakresem niniejszego opracowania) określa wspólne ramy prawne dla świadczenia usług płatniczych w obrębie Unii Europejskiej, które do tej pory były regulowane poprzez odrębne systemy prawne państw członkowskich. Dyrektywa została przyjęta przez Parlament Europejski i Radę Unii Europejskiej w 2007 r. Termin przystosowania prawa państw członkowskich do jej zapisów upłynął 1 listopada 2009 r., jednak nie wszystkie kraje, w tym Polska, dotrzymały wyznaczonej daty. Cele dyrektywy obejmujące promowanie konkurencji i przejrzystości na rynku usług płatniczych, wspieranie prawa konsumentów i integrację systemów krajowych, w bezpośredni sposób umacniają ideę budowy Jednolitego Obszaru Płatności w Euro.

3. Proces wdrażania programu Single Euro Payments Area

System Polecenia Przelewu SEPA (SCT) został uruchomiony 28 stycznia 2008 r. i obecnie uczestniczy w nim już 4480 banków z obszaru SEPA, co stanowi około połowy działających w nim banków. Proces migracji na ten instrument postępuje jednak w stosunkowo wolnym tempie (rys. 2) – przez pierwszy rok (do lutego 2008 r.) jego wykorzystanie nie przekroczyło 2% wszystkich przelewów bankowych w strefie euro. Zauważalny wzrost nastąpił od marca 2009 r., w związku z rozpoczęciem działania nowego systemu rozliczeniowego w Słowenii i przeniesieniu znacznej części transakcji do formatu SEPA.

Nie jest zapewne przypadkiem, że liderami wykorzystania SCT są niewielkie kraje, takie jak Luksemburg (86% w październiku 2009 r.), Cypr (60%) oraz Słowenia (24%), którym łatwiej było szybko przebudować systemy rozliczeniowe. Natomiast największe kraje strefy euro, dla których zmiana systemu jest bardziej kosztowna i czasochłonna, wciąż wykorzystują SCT w minimalnym stopniu, co rzutuje na jego niski przeciętny udział w wolumenie przelewów: Niemcy – 0,6%, Francja – 0,8%, Włochy – 1,4%, Hiszpania – 2,7% (ECB 2009). W chwili obec-

nej Polecenie Przelewu SEPA w większości krajów jest wykorzystywane w praktyce głównie do realizacji transakcji transgranicznych, a w płatnościach krajowych jest stosowany w niewielkim stopniu, ze względu na raczej wyższy poziom prowizji. Generalnie stan migracji polecenia przelewu do standardu SEPA, w świetle powyższych danych i biorąc pod uwagę ogromną skalę operacji, należy uznać za umiarkowanie szybki i postępujący bez znaczących zakłóceń (ECB 2009).

Rysunek 2. Odsetek transakcji przelewu w strefie euro realizowanych w formacie SEPA w stosunku do wszystkich transakcji przelewu
Źródło: ECB (2009).

Obecnie w Polsce w schemacie SCT uczestniczą 23 polskie banki oraz 2 oddziały instytucji kredytowych. Oznacza to, że dopiero nieco ponad połowa banków należących do grupy określanej „SEPA-eligible" jest już dostosowana do wymogów SEPA (banki dostosowane są odpowiedzialne za zdecydowaną większość wolumenu płatności w euro). Jednak z tej liczby aż 7 banków jedynie odbiera przelewy SEPA, bez możliwości ich wysyłania przez klientów, co świadczy o wciąż ograniczonym wdrożeniu tego instrumentu na polskim rynku (Związek Banków Polskich, 2007). Z danych Krajowej Izby Rozliczeniowej S.A. wynika, że w 2008 r. 30% transakcji zrealizowanych w Systemie EuroELIXIR było transakcjami SEPA. W 2009 r. procentowy udział transakcji w formacie SCT w ogólnym wolumenie płatności w euro wzrósł do 45% (Duziak 2009). Podobnie wyglądała sytuacja w innych krajach członkowskich spoza strefy euro, w których migracja postępowała dość szybko i osiągnięto wysokie udziały SCT we wszystkich płatnościach dokonywanych w euro – Wielka Brytania (77%), Dania (66%), Szwecja (48%), Łotwa (51%) czy Estonia (19%) (ECB 2009). Jednakże ze względu na posiadanie waluty krajowej wciąż ogromna większość transakcji przelewu w tych krajach (w tym w Polsce) dokonywana jest w narodowych systemach rozlicze-

niowych i zasadniczej zmiany tej sytuacji w najbliższych latach można oczekiwać dopiero w przypadku ich wejścia do strefy euro.

Wprowadzenie polecenia zapłaty SEPA wymaga zharmonizowanych ram prawnych dla płatności w całej UE. Uruchomienie systemu jest zatem uwarunkowane przyjęciem dyrektywy w sprawie usług płatniczych do prawa krajowego państw członkowskich. Dokument ten definiuje między innymi wspólne zasady autoryzacji płatności, zwrotu płatności oraz praw klientów do odmowy polecenia zapłaty.

Związek Banków Polskich postanowił nie wydawać ogólnośrodowiskowej rekomendacji wstąpienia do Schematu Polecenia Zapłaty SEPA, tak jak wystąpiło to w przypadku polecenia przelewu SEPA. Decyzja ta wynikała z kilku przyczyn. Przede wszystkim wykorzystanie krajowego polecenia zapłaty w Polsce jest marginalne (rys. 1), w związku z tym przewidywano brak zainteresowania klientów takim produktem denominowanym w euro. Jednocześnie wdrożenie polecenia zapłaty SEPA będzie wymagać szerokiego zakresu i wysokich nakładów inwestycyjnych. Ponadto Narodowy Bank Polski podjął decyzję o nieprzystępowaniu obecnie do Systemu Polecenia Zapłaty SEPA, a Zarząd KIR S.A. o nieuruchamianiu systemu rozliczeniowo-rozrachunkowego dla instrumentu SEPA Direct Debit. Ponadto 9 października 2009 r. przyjęto nowelizację Rozporządzenia 2560/2001 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie transferów transgranicznych, która wprowadza obowiązek posiadania zdolności odbiorczej w przypadku transakcji polecenia zapłaty w euro przez polskie banki (dostawcy usług płatniczych) dopiero od 1 listopada 2014 r. lub w ciągu roku od wstąpienia do strefy euro. Niemniej jednak poszczególne banki działające w Polsce mają pełną swobodę przystępowania i oferowania tego rodzaju usług.

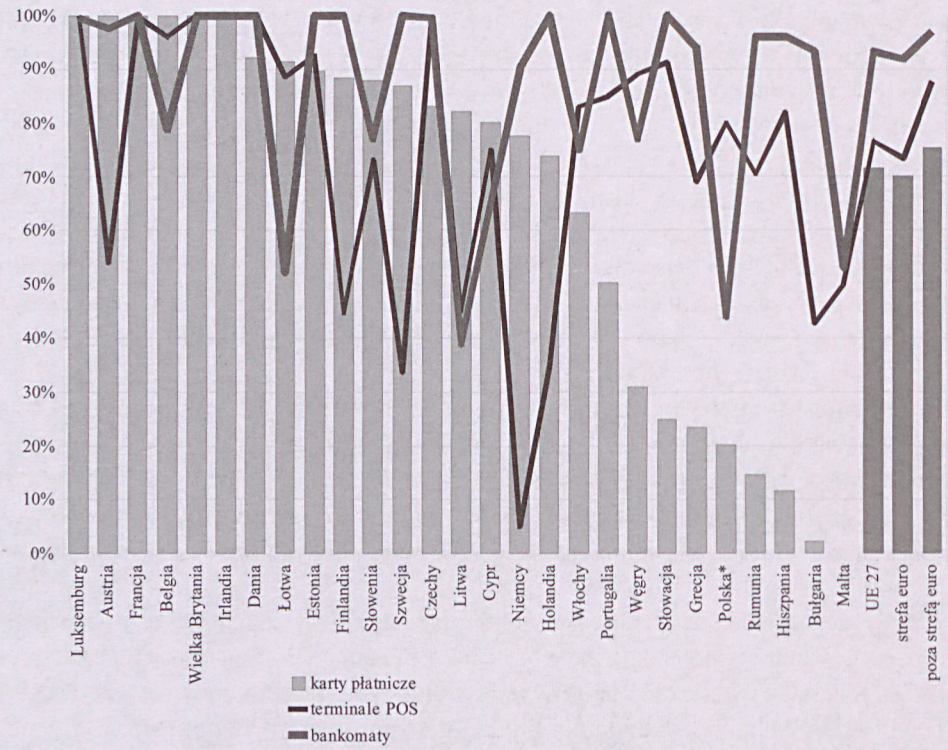
Europejska Rada ds. Płatności uruchomiła w dniu 2 listopada 2009 r. dwa paneuropejskie schematy polecenia zapłaty SEPA – Schemat Główny (Core SEPA Direct Debit Scheme – wersja dla klientów indywidualnych) oraz Biznesowy (B2B SEPA Direct Debit Scheme – wersja dla klientów biznesowych). W dniu startu w schematach uczestniczyło odpowiednio:

- SDD Core Scheme – 2607 banków, w tym dwa banki polskie,
- SDD B2B Scheme – 2365 banków, w tym jeden bank polski.

W ramach SEPA Cards Framework – „Ramy funkcjonowania kart SEPA" – celem dla rynku kartowego jest budowa środowiska bez barier technicznych, prawnych i handlowych w zakresie wydawania kart płatniczych oraz przetwarzania, akceptowania i dokonywania transakcji kartowych. Z technologicznego punktu widzenia kluczowym wymogiem jest migracja kart płatniczych do standardu EMV[2] i stopniowa eliminacja przestarzałej technologii paska magnetycznego. Zgodnie

[2] EMV – standard wprowadzony w 1999 r. przez trzy organizacje kartowe: Europay, MasterCard International oraz Visa International, służący do autentyfikacji płatności kartami mikroprocesorowymi. Organizacje te powołały spółkę EMVCo, w celu zarządzania, utrzymania i rozwoju standardu EMV, http://www.emvco.com [dostęp 05. 2008].

z SCF od 1 stycznia 2008 r. banki uczestniczące w SEPA miały rozpocząć wydawanie kart wyposażonych w mikroprocesor EMV, a agenci rozliczeniowi akceptowanie i przetwarzanie transakcji tymi kartami. Po okresie przejściowym, od 1 stycznia 2011 r., nie będą już wydawane karty płatnicze wyłącznie w technologii paska magnetycznego, a wszystkie terminale płatnicze i bankomaty zostaną przystosowane do EMV (Związek Banków Polskich, 2007).

Rysunek 3. Oszacowanie zgodności infrastruktury kart płatniczych ze standardem EMV w krajach Unii Europejskiej (dane za drugi kwartał 2009 r.)

* dane nt. kart płatniczych dla Polski za: Narodowy Bank Polski (2010)

Źródło: opracowanie własne na podstawie: European Commission (2009) oraz Statistical Data Warehouse, ECB

Proces migracji w krajach Unii Europejskiej przebiegł w bardzo zróżnicowanym tempie i występowały jednocześnie duże różnice w zakresie gotowości poszczególnych elementów systemu płatności: kart płatniczych, bankomatów oraz terminali POS. W krajach strefy euro w połowie 2009 r. w mikroprocesor zgodny ze standardem EMV wyposażone było łącznie 70% kart płatniczych (rys. 3). Wśród tej grupy krajów liderami były Francja, Belgia, Luksemburg i Irlandia, gdzie migracja kart, bankomatów oraz terminali była niemal zakończona. Sytuacja pod względem wydawnictwa kart w technologii EMV w strefie euro była jednak bardzo zróżnicowana. Największe opóźnienie występowało w Hiszpanii, gdzie zaledwie 12%

kart miało mikroprocesor EMV. Ponadto na Malcie takich kart nie zaczęto jeszcze wydawać, w Grecji (23%) i na Słowacji (25%) ich liczba była niewielka.

Natomiast dla krajów spoza strefy euro przecięty wskaźnik kart w technologii EMV był wyższy i wynosił 75%. Statystyka ta jest jednak nieco myląca, ponieważ na jej wysokość wpływają zaawansowane rynki zachodnioeuropejskie: Wielka Brytania, Szwecja i Dania. Natomiast nowo przyjęte państwa członkowskie można podzielić na dwie grupy. Pierwszą stanowiły kraje o zaawansowanej migracji do EMV (powyżej 80%): Czechy oraz trójka krajów nadbałtyckich, a drugą kraje o bardzo opóźnionej migracji (poniżej 1/3 kart EMV): Bułgaria, Rumunia, Węgry oraz Polska.

Relatywnie najszybciej i w najbardziej równomierny sposób nastąpiło wdrożenie EMV w bankomatach (rys. 3). Z dużych krajów unijnych wszystkie z wyjątkiem Polski dokonały w tym czasie migracji ponad 75% wszystkich bankomatów, przy średniej wartości unijnej 93%. Natomiast migracja infrastruktury akceptującej terminali POS do standardu EMV, chociaż przeciętnie również bardzo zaawansowana (77% dla całej Wspólnoty), była dużo mniej równomierna. Zdecydowanie najgorzej wyglądała pod tym względem sytuacja w Niemczech, gdzie zaledwie 5% terminali przyjmowało płatności EMV.

W przypadku Polski możemy mówić o szybkim i powszechnym dostosowaniu infrastruktury terminali POS do standardu EMV (rys. 3). Ze względu na rachunek kosztów (niskie wskaźniki oszustw w Polsce przez wiele lat[3]) istotnie wolniej następowała migracja bankomatów do standardu EMV. Natomiast zdecydowanie najsłabszym punktem realizacji SCF w Polsce jest wydawnictwo kart wyposażonych w mikroprocesor EMV. W grudniu 2005 r. karty z mikroprocesorem stanowiły zaledwie 3% wszystkich kart płatniczych, a do grudnia 2007 r. ich udział wzrósł tylko do 7,6% (NBP 2009). Od 2008 r. nastąpiło jednak wyraźne przyspieszenie ich wydawania i do połowy 2009 r. odsetek kart zgodnych ze standardem EMV wynosił już 20,1%. Ostatnie zapowiedzi największych banków działających w Polsce, dotyczące masowej wymiany wielu milionów kart płatniczych na karty zgodne z EMV, pozwala mieć nadzieję, że rok 2010 będzie istotnym przełomem w zakresie rozpowszechnienia kart płatniczych zgodnych z SCF.

Zakończenie

Program SEPA jest niewątpliwie precedensem na skalę światową, ze względu na swój ogromny zasięg terytorialny, krótki czas wprowadzenia szeroko zakrojonych zmian technicznych i biznesowych oraz udany model samoregulacji sektora

[3] Jednakże w latach 2007-2009 opóźnienia w migracji bankomatów do EMV spowodowały, że niektóre polskie banki doświadczyły wielomilionowych strat w związku z działalnością grup przestępczych poszukujących krajów, gdzie mogły dokonać wypłat z bankomatów z użyciem podrobionych kart z paskiem magnetycznym.

finansowego, który skutecznie współpracował z europejską administracją. Jest to tym istotniejsze, że stymulując w ramach SEPA konkurencję na rynku usług płatniczych, sektor bankowy podejmuje nowe wyzwania i będzie musiał zmierzyć się ze spadkiem jednostkowych przychodów z prowizji, na czym zyskają konsumenci.

Obecnie można już stwierdzić, że chociaż nie bez pewnych opóźnień, wdrażanie programu jest bardzo zaawansowane i niezagrożone. Migracja do polecenia przelewu SEPA następuje wprawdzie dość powoli, lecz systematycznie i można się spodziewać w niedługim czasie przyspieszenia tego procesu. Natomiast odnośnie do polecenia zapłaty SEPA natrafiono na znacznie poważniejsze bariery o charakterze prawnym oraz biznesowym, wynikające z harmonizacji i zapewnienia transgranicznej opłacalności obsługi tego instrumentu. Zapewne dopiero pełne wdrożenie dyrektywy w sprawie usług płatniczych pozwoli na rozpowszechnienie tego instrumentu. Cele SEPA zostały jak dotąd najpełniej zrealizowane w obszarze wdrożenia SCF i powszechnej migracji do standardu EMV. Należy jednak pokreślić, że sukcesu tego nie należy przypisywać wyłącznie programowi SEPA, gdyż w rzeczywistości zaadaptowano tylko wcześniej opracowany międzynarodowy standard dla kart mikroprocesorowych, chociaż to właśnie SEPA radykalnie przyspieszyła proces migracji. Wszystko wskazuje zatem na to, że program SEPA będzie jednym z niewielu lub wręcz jedynym elementem strategii lizbońskiej, który zakończy się sukcesem.

Polski rynek stosunkowo sprawnie realizował dotychczas proces wdrażania programu SEPA. Migrację do SCT należy uznać za udaną, a zaangażowanie się banków za zbliżone do przeciętnego w Europie. Jednakże do momentu wejścia do strefy euro instrument ten będzie odgrywał znaczącą rolę jedynie w płatnościach transgranicznych. Z tego samego powodu oraz ze względu na minimalne zainteresowanie polskich konsumentów instrumentem polecenia zapłaty można uznać, że decyzja o nieprzystąpieniu na razie Polski do SDD nie będzie miała bezpośrednich negatywnych konsekwencji. Wdrożenie polecenia zapłaty SEPA wymaga wciąż dalszego przygotowania na poziomie ogólnoeuropejskim. W zakresie kart płatniczych SCF Polska należała do liderów migracji infrastruktury terminali POS do standardu EMV, co było wynikiem sprawnej działalności agentów rozliczeniowych. W przypadku bankomatów proces ten następował wolniej, natomiast w zakresie wydawnictwa kart płatniczych zgodnych z EMV Polska pozostała na jednym z ostatnich miejsc w Unii Europejskiej, co należy uznać za najpoważniejsze opóźnienie w zakresie realizacji programu SEPA w naszym kraju. Jednakże ostatnie energiczne działania największych banków w Polsce sugerują, że nastąpi radykalne przyspieszenie wydawania kart mikroprocesorowych jeszcze w 2010 r.

Bibliografia

Bolt W., Schmiedel H. (2009), *SEPA, Efficiency, and Payment Card Competition*, European Central Bank Working Paper Series, No. 1140, December.

Brits H., Winder C. (2005), *Payments Are no Free Lunch*, Occasional Studies, De Nederlandsche Bank, vol. 3, No. 2.

Capgemini (2010), *World Payments Report 2007*, http://www.capgemini.com [dostęp 01.2010].

Duziak D. (2009), *Sprawozdanie z wdrażania SEPA w Polsce w roku 2009*, http://www.sepa-polska.pl/files/Sprawozdanie_z_wdra380;ania_SEPA_w_Polsce.pdf [dostęp 01.2010].

Duziak D., Kaszubski R. (2008), *Nowe regulacje europejskiego rynku usług płatniczych to korzyść dla polskich klientów*, Gazeta Prawna, 12.06.2008, http://biznes. gazeta-prawna.pl [dostęp 01.2010].

European Central Bank (2006), *Jednolity Obszar Płatności w Euro (SEPA)*, http://www.ecb.eu/pub/pdf/other/sepa_brochure_2006pl.pdf [dostęp 01.2010].

European Central Bank (2009), *SEPA in use*, http://www.ecb.int/paym/sepa/timeline/use/html/index.en.html [dostęp 01.2010].

European Central Bank (2010), Statistical Data Warehouse, European Central Bank, http://sdw.ecb.europa.eu [dostęp 01.2010].

European Commission (2009), *Second Annual Progress Report on the State of SEPA Migration in 2009*, Internal Market and Services DG, Brussels, 9 November, http://ec.europa.eu/ internal_market/payments/docs/sepa/progress_report_2009_en.pdf [dostęp 01.2010].

Gresvik O., Haare H. (2009), *Costs in the Norwegian Payment System*, Norges Bank, Working Paper, No. 4.

Kaszubski R., Duziak D. (2008), *SEPA: Tańsze przelewy, polecenia zapłaty oraz rozliczenia kart płatniczych*, Portal KartyOnLine, 27 marca 2008, http://www.kartyonline.net [dostęp 01.2010].

Narodowy Bank Polski (2010), *Liczba wyemitowanych kart płatniczych na przestrzeni kolejnych kwartałów w latach 1998-2009*, Departament Systemu Płatniczego.

Quaden G. (2005), *Coûts, avantages et inconvénients des différents moyens de paiement*, Rapport, Banque Nationale de Belgique, Décembre.

THE IMPLEMENTATION OF SEPA ON THE EUROPEAN PAYMENT SERVICES MARKET

Summary

The paper presents the level of founding the Single Euro Payments Area in the European Union countries with the focus on Poland. It analyzes the diversity of non-cash transactions in Europe as well as points the main SEPA elements. The attention is paid to the process of adjusting credit transfer, direct debit and payment cards to new SEPA standards. Implemen-

tation of the program is very advanced in most areas and its success must be considered as foregone. The positive effects of this paneuropean program regarding effectiveness, cost reduction and innovation of payment services, are expected to have an increasing influence on European economy and consumers.